

Jan Gehl është arkitekt dhe më herët profesor në Akademinë Mbretërore të Arteve të Bukura, Danimarkë. Është një nga partnerët themelues të "Gehl Architects, Urban Quality Consultants" dhe autor i "Jeta mes ndërtesave", "Hapësira të reja të qytetit", "Hapësira publike", "Jeta publike dhe Jeta e re e qytetit". Projektet e tij për përmirësimin e qyteteve përfshijnë: Kopenhagenin, Stokholmin, Roterdamin, Londrën, Amanin, Muskatën, Melburnin, Sidnejin, San Franciskon, Siatëllin dhe Nju Jorkun. Jan Gehl është anëtar nderi i RIBA, AIA, RAIC dhe PIA.

Planifikim Urban, Planifikimi i qytetit, Qyteti dhe jeta e qytetit, Aspektet mjedisore dhe sociale

Vlerësime për *Qytete për Njerëzit*

"Jan Gehl është vëzhguesi më i madh i cilësisë urbane dhe një filozof tejet i nevojshëm i qyteteve, si zgjidhje e krizave mjedisore dhe shëndetësore me të cilat përballemi. Me mbi gjysmën e popullsisë botërore tashmë në zonat urbane, i gjithë planeti duhet të vërë në zbatim mësimet që ai ofron në librin *Qytete për Njerëzit*."

— Janette Sadik-Khan, Komisionere e Departamentit të Transportit të Qytetit të Nju Jorkut

"Ky libër shtjellon shumë nga idetë themelore të Gehl-it, shqyrton disa nga qytetet botërore që janë përmirësuar ndjeshëm gjatë dhjetëvjeçarëve të fundit dhe shtron sfidat për të ardhmen. Shumë breza do të prijnë jetë më të lumtura dhe qytetet do të jenë më konkurruese, nëse drejtuesit e tyre do të vërejnë me kujdes këshillat e tij."

— Enrique Peñalosa, ish-kryebashkiak i Bogotás, Kolumbi dhe president i Bordit të Institutit të Politikave të Zhvillimit dhe Transportit, Nju Jork

"Jan Gehl vazhdon të na mahnitë me idetë e tij, për çfarë i bën qytetet të funksionojnë. Ai ka arritur një shtrirje botërore me këtë libër, mbështetur në punën e bërë në Europë, Australi dhe Amerikë, me të dhëna krahasimore mbi mënyrën se si këmbësorët e përdorin hapësirën publike. Më interesant është fakti se sa shpejt ai ka mundur të ndihmojë disa nga qytetet, për të shndërruar rrugët e tyre me trafik të rënduar në strehë për njerëzit."

— Peter Newman, Profesor i Qëndrueshmërisë, Universiteti i Kurtin, Australi, dhe bashkautor i "Qytete elastike" (Island Press)

Jan Gehl

Qytete për Njerëzit

Qytete për Njerëzit

Jan Gehl

Etleva Dobjani

Juljan Veleshnja

Elona Karafili

Kejt Dhrami

ISBN

Qytete për njerëzit

Jan Gehl

SERIA E PUBLIKIMEVE SHKENCORE TË UNIVERSITETIT POLIS
POLIS_PRESS

Qytete për Njerëzit

Titulli origjinal: *Cities for people*

Autor: Jan Gehl

Përktheu:

Etleva Dobjani (fq. 1-60 / 247-269)

Juljan Veleshnja (fq. 118-175)

Elona Karafili (fq. IX-XI / 176-229)

Kejt Dhrami (fq. 61-116 / 231-245)

Drejtues i grupit të përkthimit dhe i redaktimit shkencor: Etleva Dobjani

Redaktore Letrare: Rovena Qirici dhe Zamira Devole

Përgatiti për botim: Etleva Dobjani

Përgatiti dizajnin në shqip: Etleva Dobjani dhe Juljan Veleshnja

Kopertina: Shëtitorja Casablanca, Morocco, fotografi, Lars Gemzøe, 2009

Shtypur nga: Shtypshkronja PEGI

Publikimi i parë nga ISLAND PRESS, Washington / Covelo / Londër

Gehl, Jan, 1936-

Qytete për njerëzit / Përfshin referencat bibliografike dhe indeksin.

ISBN Origjinale: 13: 978-1-59726-573-7

ISBN-10: 1-59726-573-X

ISBN-13: 978-1-59726-574-4

ISBN-10: 1-59726-574-8

1. Planifikimi i qytetit, 2. Qyteti dhe jeta e qytetit. 3. Aspektet mjedisore dhe aspekte sociale. I. Titulli.

HT166.G438 2010 / 307.1'216--dc22 / 2010015763

Ekipi i projektit të versionit anglisht:

Birgitte Bundesen Svarre, menaxher i projektit / Isabel Duckett, dizajni dhe paraqitja / Camilla Richter-Friis van Deurs, ilustrime dhe dizajn të mbuluar / Louise Kielgast, asistente në projekte / Rikke Sode, asistente e projektit / Andrea Have, asistent i fotografive / Karen Ann Steenhard, përkthim / PJ Schmidt, korrektimi i i fotove.

Burimet e materialeve grafike dhe fotografike janë marrë nga libri origjinal.

© Copyright 2010 Jan Gehl

Të gjitha të drejtat e rezervuara nën Konventat Ndërkombëtare dhe Panamerikane të të Drejtave të Autorit. Asnjë pjesë e këtij libri nuk mund të riprodhohet në asnjë formë ose me asnjë mënyrë pa lejen me shkrim nga botuesi: Island Press, 1718 Connecticut Ave., NW, Suite 300, Uashington, DC 20009.

© Copyright për botimin në shqip Universiteti POLIS

Shkolla Ndërkombëtare e Arkitekturës dhe Politikave të Zhvillimit

Ky libër u financua nga Polis_PRESS, Universiteti POLIS

ISBN: 978-9928-248-04-6

Tiranë, Korrik 2017

“Mbi të gjitha, mos humbisni dëshirën për të ecur. Çdo ditë, unë eci drejt një gjendjeje mirëqenieje dhe eci larg nga çdo e keqe. Unë kam ecur drejt mendimeve më të mira, dhe nuk njoh ndonjë mendim aq të mundimshëm, sa të mos mund të eci larg prej tij.”

Søren Aabye Kierkegaard
Filozof danez
1813-1855

Përmbajtja

IX

Prologu dhe parathënia

VIII	Parathënie nga autori për versionin shqip
IX	Prolog nga Richard Rogers
X	Parathënie nga autori për versionin origjinal

1

1. Dimensioni njerëzor

1	1.1 Dimensioni njerëzor
9	1.2 Fillimisht ne modelojmë qytetet, më pas ato na modelojnë ne
19	1.3 Qyteti si vend takimi

31

2. Shqisat dhe shkalla

33	2.1 Shqisat dhe shkalla
47	2.2 Shqisat dhe komunikimi
55	2.3 Shkalla e thyer

61

3. Qyteti i gjallë, i sigurt, i qëndrueshëm dhe i shëndetshëm

63	3.1 Qyteti i gjallë
91	3.2 Qyteti i sigurt
105	3.3 Qyteti i qëndrueshëm
111	3.4 Qyteti i shëndetshëm

117

4. Qyteti në nivelin e syrit

- 118 4.1 Cilësia sigurohet nga detajet, në shkallë të vogël
- 119 4.2 Qytete të mira për të ecur
- 134 4.3 Qytete të mira për të qëndruar
- 148 4.4 Qytete të mira për t'u takuar
- 158 4.5 Vetëshprehja, loja dhe ushtrimi fizik
- 162 4.6 Vende të mira, në shkallë të përshtatshme
- 168 4.7 Ju lutemi, mot të mirë në sytë e njerëzve
- 176 4.8 Qytete të bukura, përvoja të mira
- 182 4.9 Qytete të mira për të përdorur biçikletën

193

5. Jeta, hapësira, ndërtesat, sipas këtij rendi

- 195 5.1 Sindroma *Brazilia*
- 198 5.2 Jeta, hapësira, ndërtesat, sipas këtij rendi

213

6. Qytete në zhvillim

- 215 6.1 Qytete në zhvillim
- 229 6.2 Dimensioni njerëzor, një pikënisje universale

231

7. Manual

247

Shtojca

- 248 Shënime
- 255 Bibliografi
- 260 Ilustrime dhe fotografi
- 261 Indeks

Parathënie nga autori për versionin shqip

Është kënaqësi për mua të shkruaj këtë parathënie në versionin shqip të librit "QYTETE PËR NJERËZIT".

Ky libër, i cili u përkthye në gjuhën shqipe, u botua për herë të parë në Danimarkë, SHBA dhe Kinë në vitin 2010 dhe u shkrua me synimin e qartë për të përmbledhur, në një libër të vetëm, thelbin e hulumtimeve të mia akademike për më shumë se 40 vjet si dhe të punës time praktike me qytetet nga e gjithë bota.

Libri është menduar si një udhërrëfyes për arkitekturën dhe planifikimin e qyteteve, për të ndihmuar në rritjen e cilësisë së jetesës sonë. Në kaq pak kohë nga publikimi i tij i parë, libri është pritur shumë mirë në të gjitha vendet e botës, duke paraqitur një interes universal gjithnjë në rritje për t'i bërë qytetet më të mira për njerëzit.

Në vitet 1960, kur Jane Jacobs botoi librin e saj të famshëm "VDEKJA DHE JETA E QYTETEVE TË MËDHA AMERIKANE", periudhë në të cilën filloi edhe hulumtimi im, nuk dihej pothuajse asgjë rreth asaj se si forma e ndërtimeve ndikonte në cilësinë e jetesës së njerëzve. Tani, pesëdhjetë vite më vonë, dihet shumë më shumë si të ndërtohen dhe të planifikohen qytetet për njerëzit.

E ardhmja do të tregojë se si kjo qasje njerëzore mund të shërbejë si një frymëzim për arkitekturën dhe planifikimin e qyteteve në rajonet ku flitet gjuha shqipe.

Kopenhagen, Korrik 2017

Jan Gehl

Arkitekt, Profesor (Rtd), Dr.hc.

Prolog

nga Richard Rogers

Qytetet janë vende ku njerëzit mblidhen të shkëmbejnë ide, të bëjnë tregti ose thjesht të qetësohen dhe të shijojnë jetën. Hapësira publike e një qyteti, rrugët, sheshet dhe parqet janë skena dhe nxitëse për këto veprimtari. Jan Gehl, mjeshtri i projektimit të hapësirës publike, ka një kuptim të thellë e të plotë të mënyrës se si ne e përdorim “publiken” dhe na ofron mjetet e nevojshme për të përmirësuar projektimin e hapësirave publike, rrjedhimisht dhe cilësinë e jetës sonë në qytet.

Qyteti kompakt, i zhvilluar bazuar në transportin publik, ecjen dhe biçikletën, është forma e vetme e qëndrueshme e qyteteve nga pikëpamja mjedisore. Gjithsesi, në mënyrë që dendësia e popullsisë të rritet dhe që ecja, ngarja e biçikletës të jenë të përhapura, një qytet duhet të rrisë sasinë dhe cilësinë e hapësirave publike të bukura dhe të mirëplanifikuara, të cilat janë njerëzore në shkallë, të qëndrueshme, të shëndetshme, të sigurta dhe të gjallëruara.

Qytetet, ashtu si librat, mund të lexohen dhe Jan Gehl e kupton gjuhën e tyre. Rruga, shtegu, sheshi, parku janë gramatika e qytetit; ato përbëjnë strukturën që i mundëson qytetit të vijë në jetë, të nxisë dhe mbajë një larmi veprimtarish, nga më të qetat dhe të urtat, në më të ngarkuarat e të zhurmshmet. Një qytet njerëzor, me rrugë, sheshe e parqe të projektuara me kujdes, iu transmeton kënaqësi vizitorëve dhe kalimtarëve, si dhe atyre që jetojnë, punojnë dhe luajnë aty çdo ditë.

Kushdo duhet të ketë të drejtën e hapësirave të hapura dhe lehtësisht të arritshme, ashtu siç kanë të drejtë për ujë të pastër. Kushdo duhet të ketë mundësinë të shikojë një pemë nga dritarja e tij, ose të ulet në një stol pranë shtëpisë në një kënd lojërash për fëmijë, ose të arrijë në këmbë në një park brenda 10 minutash. Lagjet e projektuara mirë i frymëzojnë njerëzit që të jetojnë në to, ndërkohë që lagjet e projektuara keq i demoralizojmë banorët e tyre. Siç thotë Jan: “Ne i formojmë qytetet, dhe ato na formojnë ne.”

Askush nuk e ka shqyrtuar morfologjinë dhe përdorimin e hapësirës publike në shkallën e Jan Gehl-it. Kushdo që e lexon këtë libër, do të ketë mundësi të zhytet në aftësinë e tij të mahnitshme për të kuptuar marrëdhënien mes hapësirës publike dhe të shoqërisë civile, dhe se si të dyja këto janë pazgjidhshmërisht të lidhura.

Londër, Shkurt 2010
Richard Rogers
Baron Rogers i Riverside
CH, Kt, FRIBA, FCSD

Parathënie nga autori për versionin origjinal

Unë jam diplomuar si arkitekt në vitin 1960, që do të thotë se tashmë u bënë 50 vjet që ndjek zhvillimin urban. Ndërkohë që ky ka qenë pa diskutim një privilegj, udhëtimi ka qenë gjithashtu tronditës.

Mënyra se si qytetet planifikohen dhe zhvillohen ka ndryshuar rrënjësisht gjatë këtij harku kohor prej gjysmë shekulli. Deri në vitet '60, qytetet përgjatë globit janë zhvilluar, duke u bazuar në një përvojë disashekullore. Jeta në qytet ishte pjesë thelbësore e kësaj përvoje dhe fakti që qytetet janë bërë për njerëzit merrej si i mirëqenë.

Paralelisht me lulëzimin e rritjes urbane, zhvillimi i qyteteve iu la në dorë planifikuesve profesionistë. Teoritë dhe ideologjitë filluan të zëvendësonin traditën si bazë e zhvillimit. Modernizmi dhe vizioni i tij për qytetin si makinë me pjesët e ndara sipas funksioneve pati një ndikim të gjerë. Ndërkohë një grupim i ri, "planifikuesit e trafikut", filluan të shfaqen gradualisht me idetë dhe teoritë e tyre se si të krijoheshin kushte sa më të mira për trafikun e makinave.

Hapësira e qytetit dhe jeta në qytet nuk ishin në krye të axhendës as për planifikuesit e qytetit dhe as për planifikuesit e trafikut. Gjithashtu, për vite me radhë nuk kishte asnjë njohuri mbi mënyrën se si struktura fizike e qytetit ndikonte në sjelljen njerëzore. Pasojat drastike të këtij lloji planifikimi mbi përdorimin e qyteteve nga njerëzit nuk u njohën deri vonë.

Në tërësi, planifikimi i qyteteve gjatë 50 viteve të fundit ka qenë problematik. Nuk pranohej që jeta në qytet nga ndjekëse e traditës të ishte një funksion jetësor i qytetit, që kërkonte vëmendje të veçantë dhe planifikim të kujdesshëm nga profesionistët.

Tashmë, pas shumë vitesh, është grumbulluar një sasi e konsiderueshme njohurish mbi marrëdhënien mes formës fizike dhe sjelljes njerëzore. Ne kemi informacion të bollshëm mbi çfarë mund dhe çfarë duhet bërë. Njëkohësisht, qytetet dhe banorët e tyre janë bërë shumë aktivë në ngritjen e zërit për një planifikim të orientuar drejt njerëzve. Një sërë projektesh dhe strategjish largpamëse synojnë drejtime të reja pas shumë vitesh shpërfilljeje.

Tashmë është gjerësisht e pranuar se jeta në qytet dhe vëmendja ndaj njerëzve në hapësirën e qytetit duhet të luajnë një rol kyç në planifikimin e qyteteve dhe zonave të ndërtuara. Ky ka qenë një sektor i keqmenaxhuar për vite me radhë dhe vetëm tani është kuptuar se kujdesi ndaj njerëzve

në qytete është një faktor kyç për të pasur qytete më të gjalla, të sigurta, të qëndrueshme e të shëndetshme, të gjitha këto objektiva të një rëndësie madhore në shekullin XXI. Unë shpresoj që ky libër të sjellë një kontribut modest në këtë drejtim të ri kaq të rëndësishëm.

Ky libër u mundësua nga bashkëpunimi i ngushtë me një ekip të aftë dhe të motivuar, puna me të cilin ka qenë një kënaqësi dhe frymëzim. Dua të falënderoj përzemërsisht Andrea Have dhe Isabel Duckett për ndihmën e tyre me editimin e fotografive dhe formatimin grafik, Camilla Richter Friis van Deurs për grafikët dhe ilustrimet, Karen Steenhard për përkthimin e librit nga gjuha daneze në atë angleze, dhe në fund, por sigurisht jo për nga rëndësia, Birgitte Bundesen Svarre, menaxhere projekti, e cila drejtoi autorin, grupin dhe projektin me një dorë të vendosur, por të butë.

Falënderimet e mia shkojnë edhe për grupin e Gehl Architects, për hapësirën dhe ndihmën e ofruar, veçanërisht në mundësimin e shumë ilustrimeve. Faleminderit të gjithë miqve, kolegëve dhe fotografëve anembanë botës, të cilët shumë bujarisht na vunë në dispozicion fotografitë e tyre.

Dëshiroj të falënderoj Solvejg Reigsted, Jon Pape dhe Klaus Bech Danielsen për kritikizmin konstruktiv të përmbajtjes dhe redaktimit. Një falënderim shumë i madh shkon dhe për Tom Nielsen, Shkolla e Arkitekturës Aarhus, për këshillat e tij të kujdesshme dhe konstruktive gjatë çdo faze të projektit. Lordit Richard Rogers, Londër, një falënderim i ngrohtë për prologun dhe prezantimin e vyer të librit.

Një falënderim i thellë i drejtohet Fondacionit Realdania, i cili mundësoi frymëzimin për ta çuar këtë projekt përpara dhe mbështetjen financiare për ta realizuar.

Në mbyllje, një falënderim i sinqertë për bashkëshorten time, psikologen Ingrid Gehl, e cila që në fillim të viteve '60 pikasi interesin tim për ndërveprimin mes formës dhe jetës si parakusht themelor për një arkitekturë të mirë dhe veçanërisht që theksoi se kjo fushë specifike kishte nevojë për shumë dhembshuri dhe studim të mëtejshëm në vitet në vijim. Përgjatë gjithë këtyre viteve Ingrid ka shfaqur një dhembshuri pa kufi dhe reflektim ndaj çështjes në fjalë dhe ndaj meje. Faleminderit thellësisht!

1

Dimensioni
njerëzor

Dimensioni njerëzor, i anashkaluar, i neglizhuar, i menjanuar

1.1

Dimensioni njerëzor

Dimensioni njerëzor,
i anashkaluar, i neglizhuar, i
menjanuar

Për dekada me radhë, dimensionin njerëzor ka qenë një temë e anashkaluar dhe e keqorientuar e planifikimit urban, ndërkohë që shumë çështje të tjera, të tilla si problemi i rritjes së trafikut të makinave, kanë ardhur shumë pranë fokusit të planifikuesve. Përveç kësaj, ideologjitë dominuese të planifikimit, në veçanti modernizmi, i kanë dhënë pak ose aspak rëndësi hapësirës publike, këmbësorëve dhe rolit të hapësirës së qytetit si vend takimi për banorët. Së fundi, forcat e tregut dhe tendencat arkitektonike të lidhura me to, gradualisht kanë zhvendosur vëmendjen nga hapësirat e përbashkëta dhe ndërlydhëse të qytetit në objektet individuale, të cilat në këtë proces janë bërë gjithnjë e më të izoluara, introverse dhe shpërfillëse.

Një tipar i përbashkët pothuajse për të gjitha qytetet, pavarësisht vendndodhjes globale, ecurisë ekonomike dhe fazës së zhvillimit, është se njerëzit të cilët ende përdorin hapësirën publike në qytet, trajtohen gjithnjë e më keq.

Hapësirat e kufizuara, pengesat, zhurmat, ndotjet, rreziqet për aksidente dhe kushtet përgjithësisht të turpshme, janë tipike për banorët e qytetit në shumicën e qyteteve të botës.

Këto ngjarje, jo vetëm që e kanë zvogëluar mundësinë e ecjes si formë lëvizjeje, por kanë kufizuar shumë edhe funksionet sociale dhe kulturore që ndodhin në hapësirën e qytetit. Funksioni i hapësirës tradicionale të qytetit si një vend takimi dhe forumi social për banorët e qytetit është reduktuar, kërcënuar apo përjashtuar.

Një çështje për jetë a vdekje, për
pesë dekada

Kanë kaluar pothuajse 50 vjet që kur gazetarja amerikane dhe autorja Jane Jacobs botoi librin e saj me influencë *"The Death and Life of Great American Cities"* më 1961. Ajo vuri në dukje se si rritja drastike e trafikut të makinave dhe ideologjia e planifikimit urban të modernizmit, që ndan përdorimet në qytet dhe nxit krijimin e ndërtesave individuale, do t'i japin fund hapësirës urbane dhe jetës së qytetit. Qyteti do të rezultojë *"i vdekur"* nga mungesa e njerëzve. Ajo gjithashtu përshkroi bindshëm cilësitë e të jetuarit dhe të shijuarit të qyteteve të gjalla, sipas pikëpamjes së saj, nisur nga vendi ku ajo jetonte, fshati Greenwich në Nju Jork.

Jane Jacobs ishte zëri i parë i fuqishëm që bëri thirrje për një ndryshim vendimtar në mënyrën se si ne duhet të ndërtojmë qytetet. Për herë të parë në historinë e njerëzimit, qytetet nuk po ndërtoheshin më si një konglomerat i hapësirave të qyteteve dhe ndërtesave, por si ndërtesa individuale. Në të njëjtën kohë, lulëzimi i trafikut të makinave po reduktonte ndjeshëm pjesën tjetër të jetës në hapësirat urbane.

Shënime,
Bibliografi,
Ilustrime dhe
fotografi,
Indeks.

Shënime

Kapitulli 1

¹ Jane Jacobs, *The Death and Life of Great American Cities* (New York: Random House, 1961).

² LeCorbusier, *Propos d'urbanisme* (Paris: Éditions Bouveillier et Cie, 1946). In English: Le Corbusier, Clive Entwistle, *Concerning Town Planning* (New Haven: Yale University Press, 1948).

³ The City of New York and Mayor Michael R. Bloomberg, *Plan NYC. A Greener, Greater New York* (New York: The City of New York, 2007).

⁴ New York City Department of Transportation, *World Class Streets: Remaking New York City's Public Realm* (New York: New York City Department of Transportation, 2009).

⁵ Mayor of London, Transport for London, *Central London. Congestion Charging. Impacts Monitoring. Sixth Annual Report, July 2008* (London: Transport for London, 2008).

⁶ City of Copenhagen, *Copenhagen City of Cyclists — Bicycle Account 2008* (Copenhagen: City of Copenhagen, 2009).

⁷ Nga banorët e Kopenhagenit, që punojnë ose studiojnë në qytet, çiklizmi i përbashkët si transport përbën 55%: *Ibid*: 8.

⁸ Mayor of London, Transport of London, *Central London.*

Congestion Charging. Impacts Monitoring. Sixth Annual Report, July 2008 (London: Transport for London, 2008).

⁹ City of Copenhagen, *Copenhagen City of Cyclists — Bicycle Account 2008* (Copenhagen: City of Copenhagen, 2009).

¹⁰ Jan Gehl and Lars Gemzøe, *Public Spaces Public Life, Copenhagen*, 3rd ed. (Copenhagen: The Danish Architectural Press and The Royal Danish Academy of Fine Arts School of Architecture Publishers, 2004): 59.

¹¹ Jan Gehl, Lars Gemzøe, Sia Kirknæs, Britt Sternhagen, *New City Life* (Copenhagen: The Danish Architectural Press, 2006).

¹² Studim i vitit 1968: Jan Gehl, "Mennesker til fods," *Arkitekten*, no. 20 (1968): 429–446. Studim i vitit 1986: Karin Bergdahl, Jan Gehl, Aase Steensen, "Byliv 1986. Bylivet i Københavns indre by brugsmønstre og udviklingsmønstre 1968–1986," *Arkitekten*, special ed. no. 12 (1987); Studim i vitit 1995: Jan Gehl and Lars Gemzøe, *Public Spaces Public Life, Copenhagen*, 3rd ed. (Copenhagen: The Danish Architectural Press and The Royal Danish Academy of Fine Arts School of Architecture Publishers, 2004); Jan Gehl, Lars Gemzøe, Sia Kirknæs, Britt Sternhagen, *New*

City Life (Copenhagen: The Danish Architectural Press, 2006).

^{13.} City of Melbourne and Gehl Architects, *Places for People* (Melbourne: City of Melbourne, 2004).

^{14.} Unpublished data from Gehl Architects.

^{15.} City of Melbourne and Gehl Architects, *Places for People* (Melbourne: City of Melbourne, 2004).

^{16.} Ibid.

^{17.} Jan Gehl, "Public Spaces for a Changing Public Life," *Topos: European Landscape Magazine*, no. 61 (2007): 16 – 22.

^{18.} Ibid.

^{19.} On "life between buildings," in *Life Between Buildings*, Jan Gehl (Copenhagen: Danish Architectural Press, 1971).

^{20.} The City of New York and Mayor Michael R. Bloomberg, *Plan NYC: A Greener, Greater New York* (New York: The City of New York, 2007).

^{21.} Të dhënat të pabotuara të Gehl Architects.

^{22.} Carolyne Larrington, trans. *The Poetic Edda* (Oxford: Oxford University Press, 1996).

^{23.} Jan Gehl and Lars Gemzøe, *Public Spaces Public Life, Copenhagen*, 3rd ed. (Copenhagen: The Danish Architectural Press and The Royal Danish Academy of Fine Arts School of Architecture Publishers, 2004).

^{24.} Jane Jacobs, *The Death and Life of Great American Cities* (New York: Random House, 1961).

^{25.} Statistics Denmark, 2009 numbers, statistikbanken.dk.

Kapitulli 2

^{1.} Edward T. Hall, *The Silent Language* (New York: Anchor Books/Doubleday (1973); Edward T. Hall, *The Hidden Dimension* (Garden City, New York: Doubleday, 1990. Originally published 1966).

^{2.} Edward T. Hall, *The Hidden Dimension* (Garden City, New York: Doubleday, 1990. Originally published 1966). Jan Gehl, *Life Between Buildings* (Copenhagen: Danish Architectural Press, 1971): 63–72.

^{3.} Jan Gehl, *Life Between Buildings* (Copenhagen: Danish Architectural Press, 1971): 64 – 67.

^{4.} Ibid.

^{5.} Allan R. Tilley and Henry Dreyfuss Associates, *The Measure of Man and Woman. Human Factors in Design*, revised edition (New York: John Wiley & Sons, 2002).

^{6.} Ibid.

^{7.} Shih eksperimentin e ilustruar të distancave, faqe 40.

^{8.} Jan Gehl, *Life Between Buildings* (Copenhagen: Danish Architectural Press, 1971): 69 – 72

^{9.} Edward T. Hall, *The Hidden Dimension* (Garden City, New York: Doubleday, 1990).

^{10.} Ibid.

Kapitulli 3

^{1.} Vlera të përafuara, të bazuara në informacione nga Bo Grönlund, Akademia Mbretërore e Arteve të Bukura të Shkollës së Arkitekturës, Copenhagen.

- ² Shih gjithashtu Camilla Richter-Friis van Deurs, uderum udeliv (Kopenhagen: Akademia Mbretërore e Arteve të Arteve të Bukura të Arkitekturës, 2010); Jan Gehl, "Soft Edges in Residential Streets," *Scandinavian Housing and Planning Research* 3 (1986): 89 – 102.
- ³ Jan Gehl, "Mennesker til fods," *Arkitekten*, no. 20 (1968). Numrat u testuan në vitin 2008 me përfundime të krahasueshme.
- ⁴ Jan Gehl, "Soft Edges in Residential Streets," *Scandinavian Housing and Planning Research* 3 (1986): 89 – 102.
- ⁵ Ibid.
- ⁶ Jan Gehl, "Public Spaces for a Changing Public Life," *Topos*, no. 61 (2007): 16 – 22.
- ⁷ Ibid.
- ⁸ Miloš Bobić, *Between the Edges: Street Building Transition as Urbanity Interface* (Bussum, the Netherlands: Troth Publisher Bussum, 2004).
- ⁹ Michael Varming, *Motorveje i landskabet* (Hørsholm: Statens Byggeforsknings Institut, SBI, byplanlægning, 12, 1970).
- ¹⁰ Jan Gehl, "Close Encounters with Buildings," *Urban Design International*, no. 1 (2006): 29 – 47. First published in Danish: Gehl, Jan, L. J. Kaefer, S. Reigstad, "Nærkontakt med huse", *Arkitekten*, no. 9 (2004): 6–21.
- ¹¹ Jan Gehl, "Close Encounters with Buildings," *Urban Design International*, no. 1 (2006): 29 – 47.
- ¹² Jan Gehl, *Public Spaces and Public Life in Central Stockholm* (Stockholm: City of Stockholm, 1990).
- ¹³ Jan Gehl, "Close Encounters with Buildings," *Urban Design International*, no. 1 (2006): 29 – 47.
- ¹⁴ Biseda e Jan Gehl me Ralph Erskine.
- ¹⁵ Jan Gehl, *The Interface Between Public and Private Territories in Residential Areas* (Melbourne: Department of Architecture and Building, University of Melbourne, 1977).
- ¹⁶ Ibid.
- ¹⁷ Jan Gehl, "Soft Edges in Residential Streets," *Scandinavian Housing and Planning Research* 3 (1986): 89 – 102.
- ¹⁸ Camilla van Deurs, "Med udvig fra altanen: livet i boligbebyggelsesnes uderum anno 2005," *Arkitekten*, no. 7 (2006): 73 – 80.
- ¹⁹ Aase Bundgaard, Jan Gehl and Erik Skoven, "Bløde kanter. Hvor bygning og byrum mødes," *Arkitekten*, no. 21 (1982): 421 – 438.
- ²⁰ Camilla van Deurs, "Med udvig fra altanen: livet i boligbebyggelsesnes uderum anno 2005," *Arkitekten*, no. 7 (2006): 73 – 80.
- ²¹ Christopher Alexander, *A Pattern Language: Towns, Buildings, Constructions* (New York: Oxford University Press, 1977): 600.
- ²² Camilla Damm van Deurs and Lars Gemzøe, "Gader med og uden biler," *Byplan*, no. 2 (2005): 46 – 57.
- ²³ Jane Jacobs, *The Death and Life of Great American Cities* (New York: Random House, 1961).
- ²⁴ Jan Gehl, Lars Gemzøe, Sia Kirknæs, Britt Sternhagen, *New City Life* (Copenhagen: The Danish Architectural Press, 2006): 28.
- ²⁵ Ibid.

²⁶Bo Grönlund, "Sammenhænge mellem arkitektur og kriminalitet," *Arkitektur der forandrer*, ed. Niels Bjørn (Copenhagen: Gads Forlag, 2008): 64 – 79. Thorkild Ærø and Gunvor Christensen, *Forebyggelse af kriminalitet i boligområder* (Hørsholm: Statens Byggeforsknings Institut, 2003).

²⁷Oscar Newman, *Defensible Space: Crime Prevention Through Urban Design* (New York: Macmillan, 1972).

²⁸Peter Newman and Jeffrey Kenworthy, *Sustainability and Cities: Overcoming Automobile Dependency* (Washington, D.C.: Island Press, 1999).

²⁹Peter Newman, Timothy Beatley, Heather Boyer, *Resilient Cities: Responding to Peak Oil and Climate Change* (Washington DC: Island Press, 2009).

³⁰City of Copenhagen, *Copenhagen City of Cyclists – Bicycle Account 2008* (Copenhagen: City of Copenhagen, 2009).

³¹Ilustrimet u bazuan në numrat e akumuluar në vitet 2000 - 2007. World Health Organization, *World Health Statistics 2009* (France: World Health Organization, 2009).

³²World Health Organization, *World Health Statistics 2009* (France: World Health Organization, 2009).

³³Qendrat për kontrollin dhe parandalimin e sëmundjeve: www.cdc.gov/Features/ChildhoodObesity (accessed January 21, 2009).

³⁴World Health Organization, *World Health Statistics 2009* (France: World Health Organization, 2009).

³⁵Chanam Lee and Anne Vernez Moudon, "Neighbourhood Design

and Physical Activity," *Building Research & Information* (London: Routledge 36:5, 2008): 395 – 411.

Kapitulli 4

¹ Jan Gehl, "Mennesker til fods," *Arkitekten*, no. 20 (1968): 429-446. Walking speed on Strøget tested in 2008 with comparable results.

² Peter Bosselmann, *Representation of Places: Reality and Realism in City Design* (Berkeley, CA: University of California Press, 1998).

³ Gehl Architects, *Towards a Fine City for People: Public Spaces and Public Life – London 2004* (London: Transport for London, 2004); New York City Department of Transportation, *World Class Streets: Remaking New York City's Public Realm* (New York: New York City Department of Transportation, 2008); Gehl Architects, *Public Spaces, Public Life. Sydney 2007* (Sydney: City of Sydney, 2007).

⁴ William H. Whyte, pps.org/info/placemakingtools/placemakers/wwhyte (accessed February 8, 2010); John J. Fruin, *Designing for Pedestrians: A level of service concept* (Department of Transportation, Planning and Engineering, Polytechnic Institute of Brooklyn, 1970): 51.

⁵ Gehl Architects, *Towards a Fine City for People. Public Spaces and Public Life — London 2004* (London: Transport for London, 2004).

⁶ Gehl Architects, *Public Spaces and Public Life. City of Adelaide 2002* (Adelaide: City of Adelaide, 2002).

⁷ Gehl Architects, *Public Spaces,*

Public Life. Sydney 2007 (Sydney: City of Sydney, 2007).

⁸. Jan Gehl, "Mennesker til fods," *Arkitekten*, no. 20 (1968): 429-446. Testuar në vitin 2008 me përfundime të krahasueshme.

⁹. Jan Gehl, *Public Space. Public Life in Central Stockholm 1990* (Stockholm: City of Stockholm, 1990).

¹⁰. Jan Gehl, *Stadsrum & stadsliv i Stockholms city* (Stockholm: Stockholms Fastighetskontor and Stockholms Stadsbyggnadskontor, 1990).

¹¹. William H. Whyte, *The Social Life of Small Urban Spaces*, film produced by The Municipal Art Society (New York 1990).

¹². Jan Gehl, "Soft edges in residential streets," *Scandinavian Housing and Planning Research* 3, (1986): 89 – 102; Jan Gehl, *Stadsrum & Stadsliv i Stockholms City* (Stockholm: Stockholms Fastighetskontor. Stockholms Stadsbyggnadskontor, 1991).

Jan Gehl, "Close encounters with buildings," *Urban Design International*, no. 1 (2006): 29-47; Camilla van Deurs, "Med udvig fra altanen: livet i boligbebyggelse uderum anno 2005," *Arkitekten*, no. 7 (2006): 73 – 80.

¹³. Philadelphia data: unpublished data, Gehl Architects. *Perth data: Gehl Architects, Perth 2009. Public Spaces & Public Life* (Perth: City of Perth, 2009): 47. Stockholm data: unpublished data, Gehl Architects. Copenhagen data: Jan Gehl, Lars Gemzøe, Sia Kirknæs, Britt Sternhagen, *New City Life*, (Copenhagen: The Danish

Architetur Press, 2006): 41; Melbourne data 1993, 2004: City of Melbourne and Gehl Architects, *Places for People. Melbourne 2004* (Melbourne: City of Melbourne, 2004): 32. 2009 numbers from Parks and Urban Design, City of Melbourne.

¹⁴. Jan Gehl, Lars Gemzøe, Sia Kirknæs, Britt Sternhagen, *New City Life* (Copenhagen: The Danish Architectural Press 2006). City of Melbourne and Gehl Architects, *Places for People. Melbourne 2004* (Melbourne: City of Melbourne, 2004).

¹⁵. Joseph A. Salvato, Nelson L. Nemerow og Franklin J. Agardy, eds. *Environmental Engineering*, (Hoboken, New Jersey: John Wiley and Sons, 2003).

¹⁶. Jan Gehl et al., "Studier i Burano," *Arkitekten*, no. 18 (1978).

¹⁷. Gehl Architects (London 2004): *ibid.* Gehl Architects (Sydney 2007) *ibid.* New York City Department of Transportation (2008) *ibid.*

¹⁸. Camillo Sitte, *The Art of Building Cities* (Westport, Connecticut: Hyperion Press reprint 1979 of 1945 version). Originally published in German: Camillo Sitte, *Der Städtebau — künstlerischen Grundsätzen* (Wien: Verlag von Carl Graeser, 1889).

¹⁹. Peter Bosselmann et al., *Sun, Wind, and Comfort: A Study of Open Spaces and Sidewalks in Four Downtown Areas* (Environmental Simulation Laboratory, Institute of Urban and Regional Development, College of Environmental Design, University of California, Berkeley, 1984): 19 – 23.

²⁰. Inger Skjervold Rosenfeld,

"Klima og boligområder," *Landskap*, vol. 57, no. 2 (1976): 28–31.

²¹ Peter Bosselmann, *The Coldest Winter I Ever Spent: The Fight for Sunlight in San Francisco* documentary film produced by Peter Bosselmann, 1997.

²² Në rastin e San Franciskos, shikoni: Peter Bosselmann et al., *Sun, Wind, and Comfort: A Study of Open Spaces and Sidewalks in Four Downtown Areas* (Environmental Simulation Laboratory, Institute of Urban and Regional Development, College of Environmental Design, University of California, Berkeley, 1984). Peter Bosselmann, *Urban Transformation* (Washington DC: Island Press, 2008).

²³ William H. Whyte, *City: Rediscovering the Center* (New York: Doubleday, 1988).

²⁴ The City of New York and Mayor Michael R. Bloomberg, *Plan NYC: A Greener, Greater New York* (New York: The City of New York, 2007).

²⁵ Numrat u siguruan nga qyteti i Kopenhagenit.

²⁶ City of Copenhagen, *Copenhagen City of Cyclists – Bicycle Account 2006* (Copenhagen: City of Copenhagen, 2006).

²⁷ Eric Britton and Associates, *Vélib. City Bike Strategies. A New Mobility Advisory Brief* (Paris: Eric Britton and Associates, 2007).

Kapitulli 5

¹ Public space public life studies, Copenhagen: 1968: Jan Gehl, "Mennesker til fods," *Arkitekten*, no. 20 (1968): 429 – 446; 1986-study: Karin Bergdahl,

Jan Gehl & Aase Steensen, "Bylivet 1986. Bylivet i Københavns indre by brugsmønstre og udviklingsmønstre 1968–1986," *Arkitekten*, special ed. (1987); studim i 1995: Jan Gehl and Lars Gemzøe, *Public Spaces – Public Life*, 3rd ed. (Copenhagen, The Danish Architectural Press and The Royal Danish Academy of Fine Arts School of Architecture Publishers 2004); studim i 2005: Jan Gehl, Lars Gemzøe, Sia Kirknæs, Britt Sternhagen, *New City Life* (Copenhagen: The Danish Architectural Press, 2006).

² Të dhënat e ilustruara janë marrë nga: Gehl Architects, *City to waterfront — Wellington October 2004. Public Spaces and Public Life Study* (Wellington: City of Wellington, 2004). Gehl Architects, *Downtown Seattle Public Space & Public Life* (Seattle: International Sustainability Institute, 2009); Gehl Architects, *Public Spaces, Public Life. Sydney 2007* (Sydney: City of Sydney, 2007). Gehl Architects, *Stockholmsförsöket och stadslivet i Stockholms innerstad* (Stockholm: City of Stockholm, 2006); Gehl Architects, *Public Spaces, Public Life. Perth 2009* (Perth: City of Perth, 2009). New York City, Department of Transportation (DOT), *World Class Streets* (New York: DOT, 2009); Gehl Architects, *Towards a Fine City for People. Public Spaces and Public Life — London 2004* (London: Transport for London 2004); City of Melbourne and Gehl Architects, *Places for People. Melbourne 2004* (City of Melbourne, 2004); Jan Gehl, Lars Gemzøe, Sia Kirknæs,

Britt Sternhagen, *New City Life* (Copenhagen: The Danish Architectural Press, 2006).

³ Disa nga projektet mund të shkarkohen në: www.gehlarchitects.dk.

⁴ Jan Gehl and Lars Gemzøe, *Public Spaces Public Life, Copenhagen*, 3rd ed. (Copenhagen: The Danish Architectural Press and The Royal Danish Academy of Fine Arts School of Architecture Publishers, 2004): 62.

Kapitulli 6

¹ *The Endless City : The Urban Age Project by the London School of Economics and Deutsche Bank's Alfred Herrhausen Society*, eds. Ricky Burdett and Deyan Sudjic (London: Phaidon, 2007): 9.

² Population Division of Economic and Social Affairs, United Nations Secretariat, "The World of Six Billion," United Nations 1999, p. 8. www.un.org/esa/population/publications/sixbillion/sixbilpart1.pdf.

³ *ibid.*

⁴ *The Endless City : The Urban Age Project by the London School of Economics and Deutsche Bank's Alfred Herrhausen Society*, eds. Ricky Burdett and Deyan Sudjic (London: Phaidon, 2007): 9.

⁵ Mahabubul Bari and Debra Efrogmson, *Dhaka Urban transport project's after project report: a critical review* (Dhaka: Roads for People, WBB Trust, April 2006). Mahabubul Bari and Debra Efrogmson, *Improving Dhaka's Traffic Situation: Lessons from*

Mirpur Road (Dhaka: Roads for People, February 2005).

⁶ Enrique Peñalosa, "A dramatic Change towards a People City — the Bogota Story," keynote address presented at the conference *Walk 21 — V Cities For People*, June 9 – 11, 2004, Copenhagen, Denmark.

⁷ Barbara Sourthworth, "Urban Design in Action: The City of Cape Town's Dignified Places Programme — Implementation of New Public Spaces towards Integration and Urban Regeneration in South Africa," *Urban Design International*, no. 8 (2002): 119 – 133.

⁸ Intervista e pabotuar me Ralph Erskine si pjesë e dokumentarit: Lars Oxfeldt Mortensen, *Cities for People, a nordic coproduction* DR, SR, NRK, RUV, YLE 2000.

Bibliografi

Alexander, Christopher. *A Pattern Language: Towns, Buildings, Constructions*. New York: Oxford University Press, 1977.

Bari, Mahabubul, and Debra Efroymson. *Dhaka Urban Transport Projects. After project report: A critical review*. Roads for People, WBB Trust, April 2006.

Bari, Mahabubul, and Debra Efroymson. *Improving Dhaka's Traffic Situation: Lessons from Mirpur Road*. Dhaka: Roads for People, February, 2005.

Bobić, Miloš. *Between the Edges: Street Building Transition as Urbanity Interface*. Bussum, the Netherlands: Troth Publisher Bussum, 2004.

Bosselmann, Peter. *The coldest winter I ever spent: The fight for sunlight in San Francisco*, (documentary), producer: Peter Bosselmann, 1997.

Bosselmann, Peter. *Representation of Places: Reality and Realism in City Design*. Berkeley, CA: University of California Press, 1998.

Bosselmann, Peter et al. *Sun, Wind, and Comfort: A Study of Open Spaces and Sidewalks in Four Downtown Areas*. Environmental Simulation Laboratory, Institute of Urban and Regional Development, College of Environmental Design, University of California, Berkeley, 1984.

Bosselmann, Peter. *Urban Transformation*. Washington DC: Island Press, 2008.

Britton, Eric and Associates. *Vélib. City bike strategies. A new mobility advisory brief*. Paris: Eric Britton and Associates, November, 2007.

Burdett, Ricky and Deyan Sudjic, eds. *The Endless City: The Urban Age Project by the London School of Economics and Deutsche Bank's Alfred Herrhausen Society*, London: Phaidon, 2007.

Centers for Disease Control and Prevention: [www.cdc.gov/Features/Childhood Obesity](http://www.cdc.gov/Features/ChildhoodObesity) (accessed January 21, 2009).

City of Copenhagen. *Bicycle account 2006*. Copenhagen: City of Copenhagen, 2006.

City of Copenhagen. *Copenhagen city of cyclists — Bicycle account 2008*. Copenhagen: City of Copenhagen, 2009.

City of Melbourne and Gehl Architects. *Places for People. Melbourne 2004*. Melbourne: City of Melbourne, 2004.

The City of New York and Mayor Michael R. Bloomberg. *Plan NYC: A Greener, Greater New York*. New York: The City of New York and Mayor Michael R. Bloomberg, 2007.

Fruin, John J. *Designing for pedestrians. A level of service concept*. Department of Transportation, Planning and Engineering, Polytechnic Institute of Brooklyn, 1970.

Gehl Architects: www.gehlarchitects.dk.

Gehl Architects. *City to waterfront — Wellington October 2004. Public spaces and public life study*. Wellington: City of Wellington, 2004.

Gehl Architects. *Downtown Seattle public space & public life*. Seattle: International Sustainability Institute, 2009.

Gehl Architects. *Perth 2009. Public spaces & public life*. Perth: City of Perth, 2009.

Gehl Architects. *Public spaces and public life. City of Adelaide 2002*. Adelaide: City of Adelaide, 2002.

Gehl Architects. *Public spaces, public life. Sydney 2007*. Sydney: City of Sydney, 2007.

Gehl Architects. *Stockholmsförsöket och stadslivet i Stockholms innerstad*. Stockholm: Stockholm Stad, 2006.

Gehl Architects. *Towards a fine city for people. Public spaces and public life — London 2004*. London: Transport for London, 2004.

Gehl, Jan. *Close encounters with buildings*. Urban Design international, no. 1, (2006): 29 – 47. First published in Danish: Gehl, Jan, L. J. Kaefer, S. Reigstad. "Nærkontakt med huse." *Arkitekten*, no. 9, (2004): 6 – 21.

Gehl, Jan. *Life Between Buildings*. Danish Architecture Press, 1971. Distributed by Island Press.

Gehl, Jan. "Mennesker til fods." *Arkitekten*, no. 20 (1968): 429– 446.

Gehl, Jan. *The interface between public and private territories in residential areas*. Melbourne: Department of Architecture and Building, University of Melbourne, 1977.

Gehl, Jan. *Public Spaces and public life in central Stockholm*. Stockholm: City of Stockholm, 1990.

Gehl, Jan. "Public spaces for a changing public life." *Topos: European Landscape Magazine*, no. 61, (2007): 16 – 22.

Gehl, Jan. "Soft edges in residential streets." *Scandinavian Housing and Planning Research* 3, (1986): 89 – 102.

Gehl, Jan, Aa. Bundgaard, and E. Skoven. "Bløde kanter. Hvor bygning og byrum mødes." *Arkitekten*, no. 21, (1982): 421 – 438.

Gehl, Jan et al. "Studier i Burano." special ed. *Arkitekten*, no. 18, (1978).

Gehl, Jan, K. Bergdahl, and Aa. Steensen. "Byliv 1986. Bylivet i Københavns indre by brugsmønstre og udviklingsmønstre 1968 - 1986." *Arkitekten*, special print, Copenhagen: 1987.

Gehl, Jan, L. Gemzøe, S. Kirknæs, and B. Sternhagen. *New City Life*. Copenhagen: Danish Architectural Press, 2006.

Gehl, Jan, and L. Gemzøe. *Public Spaces Public Life Copenhagen*. 3rd ed. Copenhagen: Danish Architectural Press and The Royal Danish Academy of Fine Arts School of Architecture Publishers, 2004.

Grönlund, Bo. "Sammenhænge mellem arkitektur og kriminalitet." *Arkitektur der forandrer*, ed. Niels Bjørn, Copenhagen: Gads Forlag, 2008: 64 – 79.

Hall, Edward T. *The Silent Language*. New York: Anchor Books/Doubleday, 1973.

Hall, Edward T. *The Hidden Dimension*. Garden City, New York: Doubleday, 1990. Originally published 1966.

Jacobs, Jane. *The Death and Life of Great American Cities*. New York: Random House, 1961.

Larrington, Carolyne, trans., *The Poetic Edda*. Oxford: Oxford University Press, 1996.

Le Corbusier. *Propos d'urbanisme*. Paris: Éditions Bouveillier et Cie., 1946. In English: Le Corbusier, Clive Entwistle, *Concerning town planning*. New Haven:

Yale University Press, 1948.

Mayor of London, Transport for London. *Central London. Congestion Charging. Impacts Monitoring. Sixth Annual Report, July 2008*. London: Transport for London, 2008.

Mortensen, Lars O. *Livet mellem husene/Life between buildings*, documentary, nordic coproduction DR, SR, NRK, RUV, YLE, 2000.

Moudon, Anne Vernez, and Lee Chanam. "Neighbourhood design and physical activity." *Building Research & Information* 36(5), Routledge, London (2008): 395 – 411.

Newman, Oscar. *Defensible Space: Crime Prevention Through Urban Design*. New York: Macmillan, 1972.

Newman, Peter, T. Beatley, and H. Boyer. *Resilient Cities: Responding to Peak Oil and Climate Change*. Washington DC: Island Press, 2009.

Newman, Peter, and Jeffrey Kenworthy. *Sustainability and Cities: Overcoming Automobile Dependency*. Washington: Island Press, 1999.

New York City Department of Transportation. *World class streets: Remaking New York City's public realm*. New York: New York City Department of Transportation, 2008.

Peñalosa, Enrique. "A dramatic change towards a people city — the Bogota story," keynote address presented at the conference *Walk 21 — V Cities for people*, June 9 – 11, 2004, Copenhagen, Denmark.

Population Division of Economic and Social Affairs. United Nations Secretariat: "The World of Six Billion," United Nations (1999) www.un.org/esa/population/publications/sixbillion/sixbilpart1.pdf.

Rosenfeld, Inger Skjervold. "Klima og boligområder." *Landskap*, Vol. 57, no. 2, (1976): 28 – 31.

Salvato, Joseph A., Nelson L. Nemerow, and Franklin J. Agardy, eds. *Environmental Engineering*, Hoboken, New Jersey: John Wiley & Sons, 2003.

Sitte, Camillo. *The Art of Building Cities*. Westport, Connecticut: Hyperion Press, reprint 1979 of 1945 version. First published in German: Camillo Sitte. *Der Städtebau — künstlerischen Grundsätzen*. Wien: Verlag von Carl Graeser, 1889.

Sourthworth, Barbara. "Urban design in action: The city of Cape Town's dignified places programme — implementation of new public spaces towards integration and urban regeneration in South Africa." *Urban Design International* 8, (2002): 119 – 133.

Statistics Denmark, 2009 numbers, statistikbanken.dk.

Tilley, A.R. and Henry Dreyfuss Associates. *The Measure of Man and Woman. Human Factors in Design*. revised edition. New York: John Wiley & Sons, 2002.

van Deurs, Camilla Damm. "Med udikig fra altanen: livet i boligbebyggelsernes uderum anno 2005." *Arkitekten*, no. 7 (2006): 73 – 80.

van Deurs, Camilla Damm, and Lars Gemzøe. "Gader med og uden biler." *Byplan*, no. 2 (2005): 4 – 57.

van Deurs, Camilla Richter-Friis. *uderum udeliv*. Copenhagen: The Royal Danish Academy of Fine Arts School of Architecture Publishers (2010).

Varming, Michael. *Motorveje i landskabet*. Hørsholm: Statens Byggeforsknings Institut, SBI, byplanlægning, 12, 1970.

Whyte, William H. *City: Rediscovering the Center*. New York: Doubleday, 1988.

Whyte, William H. "The Social Life of Small Urban Spaces." Film produced by The Municipal Art Society of New York, 1990.

Whyte, William H. quoted from web site of Project for Public Spaces: pps.org/info/placemakingtools/placemakers/wwhyte (accessed February 2, 2010).

World Health Organization. *World Health Statistics 2009*. France: World Health Organization, 2009.

Ærø, Thorkild, and G. Christensen. *Forebyggelse af kriminalitet i boligområder*. Hørsholm: Statens Byggeforsknings Institut, 2003.

Ilustrime dhe fotografi

Ilustrime

Le Corbusier, f.4

(c) 2010 Artists Rights Society (ARS),
Nju Jork / ADAGP, Paris / F.L.C.

Camilla Richter-Friis van Deurs,

Ilustrimet e mbetura

Fotografi

Tore Brantenberg, f. 64 në qendër,
f. 131 sipër

Adam Brandstrup, f. 110 në qendër
Byarkitektur, Århus Kommune, f. 16
sipër majtas

Birgit Cold, f. 32 në qendër

City of Malmø, f. 201 sipër në të
djathtë

City of Melbourne, f. 178 sipër në
qendër, sipër në të djathtë, poshtë
majtas dhe djathtas, f. 179, below left.

City of Sydney, f. 98 poshtë majtas.

**Department of Transportation, New
York City, f. 11** poshtë, në të majtë dhe
në të djathtë, f. 190

Hans H. Johansen, f. 208 në qendër
Troels Heien, f. 10 në qendër

Neil Hrushowy, f. 8 në qendër

Brynjólfur Jónsson, p. 51 poshtë

HafenCity, fillimi i kapitullit 5.

Heather Josten, f. 208 poshtë

Peter Schulz Jørgensen, f. 28 sipër
në të majtë

Jesper Kirknæs, f. 212 – 213.

Gösta Knudsen, f. 16 sipër në të
djathtë

Daniel Kukla, f. V

Paul Moen, f. 69 poshtë në të djathtë

Kian Ang Onn, f. 54 sipër në të djathtë

Naja Rosing-Asvid, f. 160 në qendër

Paul Patterson, f. 98 sipër në të majtë

Project for Public Spaces, f. 17 poshtë

Solvejg Reigstad, f. 154 poshtë, f. 166
poshtë

Jens Rørbech, f. 12 sipër majtas, f. 22
sipër djathtas

Ole Smith, f. 100 sipër në të majtë

Shaw and Shaw, f. 15 poshtë në të
majtë dhe në të djathtë

Barbara Southworth, f. 225, f. 226
sipër në të djathtë

Michael Varming, f. 206 sipër në të
majtë

Bjarne Vinterberg, f. 92 sipër

Jan Gehl dhe Gehl Architects,
fotot e mbetura

Indeksi

Figurat / fotot / ilustrimet listohen sipas alfabetit.

A

Aberdeen, Skoci, 141f
Adelaide, Australi, 80f, 124, 199f, 200
Ajër, 169
Aker Brygge, 17f, 57, 69, 73f
 Studimet e jetës së qytetit, 72-73
 Kafenetë e trotuareve në, 174, 175f
Aksidentet me biçikletë
 Në Kopenhagë, Danimarkë, 186f
 Në Paris, Francë, 188-189
Aktivitete fakultative dhe, 20
 Preokupimi me, 168
 Në Reykjavik, Islandë, f. 168f
 San Francisco dhe, 173-174
 Skandinav, 169-172
 Duke ecur dhe, 120
Aktivitete fakultative, 18f, 20, 22, 134
Aktivitete lëvizëse, 134
Aktivitete në natyrë, 21f
 Në Pekin, Kinë, 217f
 Klima dhe, 21
 Në vendet në zhvillim, 216f, 219
 Në Daka, Bangladesh, 216f
 Në Hanoi, Vietnam, 216f
 Në Melburn, Australi, 83f
 Në Zanzibar, Tanzani, 216f
Aktivitete shoqërore, 18f
 Kontaktet aktive dhe, 22-23
 Diversiteti në, 22
 Aktivitetet e domosdoshme / opsionale si parakusht për, 22
 Veprimi spontan dhe, 23
 Duke ecur si forum për, 120
Aktivitete të përqendruara, 65
Aktivitete të planifikuara të përbashkëta, 23

Aktivitetet e nevojshme, 18f, 20, 22, 134
Aktivitetet që "vijjnë dhe shkojnë", 72f
Aleksandër, Christopher, 88 vjeç
Almere, Holandë, 202f
Amman, Jordani, 48f, 98f, 119f, 214f
Amsterdam, Holandë, 173, 187
Andersson, Sven-Ingvar, 51 vjeç
Art në qytet
 Duke kontribuar në cilësinë e të parit, 179
 Në Melburn, Australi, 15, 178-180
Asamble
 Parimet e planifikimit, 232-233
 në të djathtë, 29
Ashensorë, 49
Autobus i Transportit të Shpejtë (BRT), 220-224
Autobusë. Shih gjithashtu Transportin e Shpejtë të Autobusëve; Transportin publik
 Në Bogota, Kolumbi, 222-223
 Në Londër, Angli, 8f

B

Ballkone, 150f
Barcelona, Spanjë, 35, 165
Besim, 29
Biçikleta në kombinim me, 109, 184f
Biçikletë
 Kalimet, 188f
 Pengesat, 187
 Si të menduarit e transportit të integruar, 185
 Më i ri / më i gjërë, 186-187
Parking, 105, 185

Rickshaws, 190-191, 218f
 Siguria, 90f, 185, 189
 Me tre rrota, 186-187
 Bilbao, Spanjë, 208f, 245
 Bogota, Kolumbi, 109, 191
 Shtigjet e biçikletave në, 222f
 Sistemi BRT në, 221f, 222-223
 Programi "ciclovía", 190, 223f
 (Është një term spanjoll që do të thotë rrugë për biçikletat dhe këmbësorët, ose nënkupton procesin e mbylljes së rrugëve të caktuara automobilistike për çiklistët dhe këmbësorët, ndonjëherë njihen si rrugë të hapura)
 Përmirësimi i kushteve të lëvizshmërisë / jetesës në, 221-222
 Mundësitë rekreative në, 223
 Trotualet në, 222f
 Kufij të butë në, 86f
 Sistemi i autobuzëve të shpejtë "transmillenio", 222-223
 Duke ecur në, 107
 Bollards, 139, 165
 Bosselmann, Peter, 173-174
 Braktisja e qyteteve, 26
 Brazilia, Brazili, 58f, 194-197, 194f
 Brighton, Angli, 15f, 234f
 Brisbane, Australi, 104f, 121f, 245
 BRT. Shihni Transportin e Shpejtë të Autobusëve

C

Cape Town, Afrika e Jugut, 202f
 Programet e vendeve dinjitoze, 225-227
 Hekurudhave, 106f
 Kufijtë e butë në, 86f
 Vendbanime, 224f, 225
 Cappuccino, 145, 146
 Cartagena, Kolumbi, 127f
 Changcha, Kinë, 76f
 Chiba, Japoni, 48f

Chichicastenango, Guatemala, 214f
 Cilësi vizuale, 176, 179
 Cilësia e trotuarit, 132-133
 Cilësia hapësinore, 162-167
 Clarksdale, Mississippi, 26 vjeç
 Cordoba, Argjentinë, 243
 Cordoba, Spanjë, 142
 Costa, Lúcio da, 196
 Curitiba, Brazil, 220-221

Ç

Çadra, 173
 Çiklizmi, 6, 182-191
 Në Bogota, Kolumbi, 107
 Politika e qytetit për, 183
 Në kombinim me transportin publik, 109, 184f
 Rehati, 186-187
 Në Kopenhagen, Danimarkë, 10f, 11, 107, 113, 182
 Masë kritike, 186
 Kultura, 10f, 11, 189-190
 Si model ditor, 114f
 Përkeqësimi i kushteve për, 91
 Në vendet në zhvillim, 190-191, 217-218
 Në Dhaka, Bangladesh, 190-191
 Konsumi i energjisë, 105
 Shëndeti dhe, 7
 Mungesa e përvojës, 187
 Infrastruktura, 91, 182
 Ndërprerjet, 187
 Ftesa për, 113, 114
 Në Londër, Angli, 8f
 Në Lyon, Francë, 189f
 Në Melbourne, Australi, 113, 190
 Në qytetin Nju Jork, 11f, 190f
 Duke promovuar, 183
 Në San Francisko, Kaliforni, 182
 Duke parë detaje dhe, 42f
 Shqisat dhe, 43
 Largimi i borës dhe, 187, 188f
 Hapësira dhe, 105

D

Dallimet në lartësi, 177
 Dashuri, 229
 Delft, Holandë, 235
 Densiteti
 Në Aker Brygge, Oslo, Norvegji, 69
 Kompakte, 73
 Kopenhagen, Danimarkë, 69
 Gjallëri dhe, 68-69
 Në zonat e reja urbane, 69
 Qyteti Nju Jork, 68 vjeç
 Në qytetet e vjetra, 69
 Paris, Francë, 69
 Jeta në rrugë dhe, 83
 Sydney, Australi, 68
 Ndërtesa të larta dhe, 68
 Deti i Vdekur, 59f
 Dimensioni i fshehur (Hall), 33, 47
 Dimensioni njerëzorë, 43-44, 55, 195
 Distanca
 Mosha dhe, 34
 Gjatësia e krahut, 48f, 49-50, 155
 Gjuha e trupit dhe, 34
 Komunikimi, 47, 101
 Emocionet dominuese dhe, 34
 Shprehja e fytyrës dhe, 34, 37f
 Gjinia dhe, 34
 Dëgjimi, 34-35
 Përshtypjet dhe, 47
 Intime, 46f, 47
 Gjuha dhe, 48-49
 Lëvizja dhe, 34
 Perceptimi dhe, 33-35, 127
 Personale, 46f, 47
 Fizike, 127
 Publike, 46f, 47-48

- Shqisat, 33
 Sociale, 46f, 47
 Duke ecur, 67, 121, 126f, 127f, 129
 Dublin, Irlandë, 41f
- Dizajni i katit të parë, 41f, 240-241
 Aktive, 79, 81, 99, 241
 Në Adelaide, Australi, 80f
 Të mërzitshëm, 241
 Të mbyllur, 81, 149, 151f
 Në Dublin, Irlandë, 41f
 Miqësore, 241
 Jo aktive, 241
 Harta, 81, 209
 Në Melburn, Australi, 80f, 81-82, 151f
 Të përziera, 241
 Politika, 151
 Cilësia, 81
 Regjistrimi, 81f, 240
 Siguria dhe, 99
 Në Stokholm, Suedi, 80f, 81f
 Vertikale, 77, 78f, 129
- Drita
 Braktisja e rrugës, 180
 Trajtimi aktiv i, 178f
 Duke ndryshuar idetë rreth, 180
 Në Kopenhagen, Danimarkë, 98f, 99
 Në Lyon, Francë, 180f
 Në Melburn, Australi, 178f, 180
 Siguria dhe, 98
 Në Sydney, Australi, 99
 Duke ecur dhe, 133
 Drita, William, 200
- Duke dëgjuar
 Aktivitetet, 23, 148, 151
 Distanca, 34-35
 Duke ftuar, 236-237
 Duke refuzuar, 236-237
- Duke ecur dhe, 42f
 Duke ecur në kombinim me, 109
 Duke ecur, 3, 6, 119-133. Shih gjithashtu këmbësorët; trotualet; shkallët
 Gjatë gjithë vitit, 133
 Në Amman, Jordani, 119f
- Barrierat, 123-124
 Si fillim, 120
 Në Bogota, Kolumbi, 107
 Në Brighton, Angli, 15f
 Në Cartagena, Kolumbi, 127f
 Në grumbuj, 125
 Në kombinim me transportin publik, 109
 Kushtet, 161
 Në Kopenhagen, Danimarkë, 12f, 13, 21, 113, 120, 125, 129
 Në turma, 124-125
 Si model ditor, 114f
 Kushtet e përqësuar për, 91
 Devijime, 123-124, 126f
 Linjat direkte të, 126-127
 Distanca, 67, 121, 126f, 127f, 129
 Skajet dhe, 77, 79
 Konsumi i energjisë i, 105, 126
 Hapat e parë, 119
 Si forum për aktivitete sociale, 120
 Shëndeti dhe, 7, 115
 Historike, 122
 Ndërprerjet, 123-124
 Ftesa për, 15, 113, 114
 Dritë dhe, 133
 Në Londër, Angli, 21
 Në Lucca, Itali, 119f
 Në Lyon, Francë, 21
 Në Marrakesh, Marok, 119f
 Në Melburn, Australi, 14f, 15-16, 21, 113
 Në Middlebrough, UK, 123f
 Domosdoshmëria e, 118
 Në qytetin e Nju Jork, 21
 Mundësitë, 19
 Promovimi, 93
 Psikologji, 127-128
 Me qëllim, 120
 Duke njohur qytetet e mira nga shumë njerëz jo, 134-135
 Mundësia e reduktuar e, 3
 Cilësia e rrugës, 106f, 121
 Sigurinë dhe, 6
 Në San Francisko, 173
- Duke parë detajet dhe, 42f
 Shqisat dhe, 27f, 43
 Hapësirë dhe, 105, 120, 121
 Shpejtësia, 120
 Forcimi i jetës së qytetit, 19
 Qëndrueshmëria dhe, 105
 Në Sydney, Australi, 21, 123f, 124
 "Perspektiva e gjatë e lodhshme," 127
 Në Tokio, Japoni, 21
 Paparashikueshmëria dhe, 20
 Në Vancouver, Kanada, 27f
 Në Venedik, Itali, 12-13, 21, 115, 235
 Duke pritur, 124-125
 Moti dhe, 120
 Duke folur, 148, 151
 Duke ngarë biçikletat dhe, 42f
 Duke ngarë biçikletën dhe, 182
 Ndërtimi pavarësisht, 173
 Ndërtimi me, 171-172
 Të rehatshme, 169-171
 Në nivelin e syrit, 168-175
 Gjallëri dhe, 71
 Duke parë / dëgjuar kontaktin, 236-237
 Duke parë aktivitetet, 23, 148, 236-237
 Duke parë mure, 36
 Duke qëndruar në aktivitete dhe, 38
 Duke qëndruar në aktivitete, 134-137
 Në Brighton, Angli, 15f
 Në Kopenhagen, Danimarkë, 12f
 Në vendet në zhvillim, 135f
 Gjallëri dhe, 72-73
 Në Melburn, Australi, 16
 Në Nju Jork, 22
 Në Romë, Itali, 134-135
 Fasadat e përafërta dhe, 139
 Në San Francisko, 173
 Kafenetë e trotuareve dhe, 147
 Sytë dhe, 38
 Pikat e mbështetjes dhe, 139
 Në zonat e tranzicionit, 145
 Në Yogyakarta, Indonezi, 135f
 Duke vrapuar, 43, 110f, 113
 Dyqan të mbyllur, 151f

E

Efekti *niche*, 139, 140f
Efekti piano, 137-139
Era, 169-173, 170f
Erskine, Ralph, 57, 82, 150f, 155, 200, 201, 229
Eurolille, Lille, Francë, 58f, 166f

F

Farum, Danimarkë, 52f
Filadelfia, Pennsylvania, 146f, 199
Frederiksberg, Danimarkë, 85f, 100f
Freemantle, Australi, 59f
Frika, 28, 90f, 96
Ftesat, 17
Për të ngarë biçikletat, 113, 114
Në trafikun e makinave, 9
Rruga e këmbësorëve në Melbourne, 15
Modele të reja të përdorimit, 12, 16
Për njerëzit kundër makinave në Kopenhagen, 13
Fusha shoqërore e vizionit, 34-35, 38
Farum, Danimarkë, 52f

G

Gardhe, 174
Ginzan Onsen, Yamagata, Japoni, 163f
Gudhjem, Danimarkë, 172f

GJ

Gjallëri, 6
Dendësia dhe, 68-69
Dyert dhe, 77
Fjalë kyçe për inkurajimin, 67
Vdekjeprurëse v., 63
Njësi të ngushta dhe, 77
Paqja dhe qetësia dhe, 89
Si produkt i planifikimit të

kujdesshëm, 89
Cilësi / sasi dhe, 65
Si koncept relativ, 63
Si vetë-përforsues, 64f, 65, 81
Trafiku i ngadalshëm dhe, 70f, 71
Qëndrueshmëria sociale dhe, 109
Kufij të butë dhe, 74-88
Duke qëndruar në aktivitete dhe, 72-73
Moti dhe, 71
Gjatë lëvizjes, 10f, 106f, 107, 182
Gjuha e Heshtur (Hall), 33
Gjuha, ix, 34, 48-49
Gjuhë dhe, 48-49

H

HafenCity, Hamburg, Gjermani, 143f
Hanoi, Vietnam, 76f, 216f
Hapësira bisedimi, 154-155
Hapësira horizontale e, 37f, 39f, 41f
Hapësira mbrojtëse, 102
Hapësira për përvojë, 32, 38
Hapësira publike, ix, 3, 6
Si forum për shkëmbimin e ideve / opinioneve, 28
Forcimi, 28
Hasselt, Belgjikë, f. 144f
Hávamál, 23-24
Hekurudhave, 106f
Hobart, Australi, 205
Hydra, Greqi, 162-163, 167f

I

Idealet arkitektonike, 56

J

Jacobs, Jane, 3, 25-26, 97
Jakarta, Indonezia, 85f
Jeta e gjithanshme e qytetit në varësi të, 21
Jeta mes ndërtesave, 4f, 19, 25

K

Kafene në trotuare, 145-147
Atraksionet e, 25
Klima dhe, 146
Në Kopenhagen, Danimarkë, 146f, 175f
Rritja e, 146f
Në Melburn, Australi, 146f
Në Oslo, Norvegji, 174, 175f
Në Perth, Australi, 146f
Në Filadelfia, Pennsylvania, f. 146f
Popullariteti i, 146
Në Reykjavik, Islandë, 147f
Duke qëndruar në aktivitete dhe, 147
Në Stokholm, Suedi, f. 146f
Në Strasburg, Francë, 23f
Kalime nen mbulesa te harkuara, 165
Kalldrëm, 132f, 133
Këmbësorët
Ura, 131-132
Mbikalime, 132f
Rrugë prioritare, 12f, 13, 234f
Nëkalime, 131-132
Kërkesat, 236
Klima. Shih gjithashtu makroklima; mikroklimë; moti
Lokale, 168
Aktivitetet në natyrë dhe, 21
Planifikimi, 174, 175
Shkalla dhe, 174
Kafenetë e trotuarit dhe, 146
Ndryshim në, 169f
Kolonada, 165
Kompleksi Boo1, Malmo, Suedi, 57, 201, 203, 232f
Komunikimi. Shih gjithashtu lloje të veçanta të komunikimit
Mobilimi urban dhe, 154f, 155
Dimensionet dhe, 50-51
Distanca, 47, 101
Indirekt, 26-27

Uljet dhe, 50
Nivelet e zhurmës dhe, 152-155
Shkallët dhe, 50
Nga ndërtesat e larta, 42
Koncerte rrok, 36
Konsumi i energjisë, 104f, 105, 126
Kontakti me sy, 51
Kopenhagen, Danimarkë, 11-12, 12f, 13, 29, 64f, 71, 73f, 102f, 120, 125, 127f, 129, 150f, 164f, 166f, 197, 207, 243, 244, 245
Modelet e aktivitetit në, 85
Aksidentet e biçikletave, 186f
Korsi për biçikleta, 124f
Sistemi i ndarjes së biçikletave në, 187
Çiklizmi në, 10f, 11, 107, 113, 182
Trafiku i makinave në, 10f
Qendra e qytetit, 121f
Studimet e jetës së qytetit, 72-73, 209-211
Aktivitete komerciale / kulturore në, 211f
Gjatë lëvizjes në, 10f, 107, 182
Densiteti, 69
Regjistrimi i problemeve të dyshemeve të kateve përdhe, 81f
Duke ftuar njerëzit përkundrejt makina në, 13
Dritë në, 98f, 99
Monitorimi i jetës së qytetit në, 13
Lagje nga pamje ajrore, 206-207
Nivelet e zhurmave në, 153
Rrugët me përparësi për këmbësorë në, 12f, 13
Transporti publik në, 184f
Rrugët e ridizajnuara në, 242f
Shtëpi në rresht, 206f
Ulëse në, 143f, 211f
Familjet në turrje, 27-28
Kafene në trotuar, 146f, 175f
Aktivitete qëndrimi, 12f
Duke ecur në, 12f, 13, 21, 113, 120, 125, 129
Erë në, 170f
Korniza fikse / fleksibël / te shkurtra

dhe të shpejta, 160f, 161
Korsi për biçikleta, 91, 94f
Kopenhagë, 94f, 124f, 183, 185
Zgjerimi, 187f
Kriteret e cilësisë, 238-239
Kryerja, 211f
Në Kopenhagë, Danimarkë, 72-73, 209-211
Në Oslo, Norvegji, 72-73
Në Perth, Australi, 211f
Si instrument i planifikimit universal, 210
Kufijtë e butë në, 86f
Kushtetuta e Shteteve të Bashkuara, 29

L

Landskrona, Suedi, 172f, 200
Lart, 39-41
Lehrner, Jamie, 220
Lëvizje
Distanca dhe, 34
Gjuhë dhe, 48-49
Hapësirë, 32, 38
Lima, Peru, 96f
Linjat e, 150f
Londër, Angli, 88f, 243, 244, 245
Duke ngarë biçikletat, 8f
Autobusë, 8f
Trafiku i makinave, 8f, 11
Nivelet e zhurmës dhe, 155
Transporti publik, 11
Çmimi i bllokimit të rrugëve, 8f, 11
Ndërprerjet e trotuareve në, 124
Duke ecur në, 21
Los Angeles, Kaliforni, 235
Lucca, Itali, 119f
Lumi Arhus, në Danimarkë, 16-17, 16f
Lyon, Francë, 21, 180f, 189f

M

Macet, të mësojmë nga, 167
Madhësia e tryezës, 50f

Makinat
Aksidentet, 43, 91
Konsumi i energjisë, 105
Frikë dhe, 90f
Shkalla njerëzore dhe, 55, 207-209
Pushtimi, 5f, 25-26, 92
Ftesa për njerëzit v., 13
Relacionimi i shkallës dhe 54f
Shkalla e shkatërruar dhe, 55
Makroklima, 168
Malmö, Suedi, 57, 201, 203, 232f
Marrakesh, Marok, 119f
Mbështetje, kënaqësia e të gjeturit, 137-139
Melbourne, Australi, 13, 14f, 29, 145f, 208f
Programe artistike në qytet, 15, 178-180
Biçikleta në, 113, 190
Katet përdhe, 80f, 81-82, 151f
Njësitë e banimit, 15
Banorë, 15
Ftesë këmbësorëve, 15
Dritë në, 178f, 180
Aktivitete në natyrë, 83f
Kafene në trotuar, 146f
Aktivitete duke qëndrimuar, 16
Studentë, 15
Pemë, 179f, 180
Rinovim urban, 15
Duke ecur në, 14f, 15-16, 21, 113
Mexico City, Meksikë, 191
Middlesbrough, Mbretëria e Bashkuar, 76f, 123f
Mikroklimë, 168, 174
Milwaukee, Wisconsin, 9
Mobilimi i qytetit, 143, 144f
Komunikimit dhe, 154f, 155
Modele të reja të përdorimit, 9, 12, 16-17
Modernizmi, x, 3, 25-26, 56, 198, 205
Terrene sportive dhe, 158
Reduktimi i jetës në mes të ndërtesave, 4f
Ndarjen e qytetit sipas zonave të

përdorimit, 3, 4
Si pikënisje për zonat e reja urbane,
5
Monpazier, Francë, 199f
Montreal, Kanada, 48f, 86f
Moti. Shih gjithashtu klimën
Muzikë, 155, 157

N

Nagoya, Japoni, 244
Natë, 180
Ndalesa e autobusit, 48f, 106f
Ndërtesat e larta
 Komunikimi nga, 42
 Dendësia dhe, 68
 Ulje e butë, 100f
 Shqisat dhe, 40f
 Era dhe, 171
Ndërtimi, 57
 Makina dhe, 55, 207-209
 Mungesa e të kuptuarit rreth, 58f
 Hapësira në natyrë në harmoni
 me, 59f
 Duke respektuar, 58f
Në dhe nga ndërtesat, 149, 150f
Në këmbë, 135, 137
Në Kopenhagen, Danimarkë, 184f
Në Londër, Angli, 11
Në rënie, 39-41
Në shkallë të vogël dhe, 207
Në Venecia, Itali, 107
New Orleans, Luiziana, 86f
New York City, Nju Jork, 22, 22f, 29,
49f, 76f, 88f, 145f, 243
 Kushte për të ngarë biçikletat në,
 190
 Biçikleta në, 11f, 190f
 Trafiku i makinave i konvertuar në
 trafikun e biçikletave, 190
 Dendësia, 68
 Rrugë me një drejtim, 242f
 Plan i Nju Jorkut, 7f

Cilësia e hapësirës së qytetit,
ndërveprimi mes jetës së qytetit
dhe, 21-22
Aktivitete qëndrimi, 22
Rrugët e verës, 190f, 224
Pemë në, 180
 Duke ecur në, 21
Newcastle, Angli, 57, 200
Newman, Oscar, 102
Ngjarje të planifikuara, 65
Ngjarjet e spektatorëve, 35, 36f
Nivelet e zhurmës, 7
 Trafikut të makinave dhe, 153
 Komunikimi dhe, 152-155
Në Kopenhagen, Danimarkë, 153
Në Londër, Angli, 155
Në Venedik, Itali, 152-153

O

Obeziteti, 110f, 111
Oslo, Norvegji, 208f, 236f

P

Parakushte për mirë, 107
Parimet e planifikimit të shpërndarjes,
232-233
Paris, Francë, 17f, 47f, 58f, 207f, 208f
 Aksidentet e biçikletave në, 188-
 189
 Sistemi i ndarjes së biçikletave në,
 188-189
 Kultura e bulevardit të, 9
 Dendësia, 69
 Rinovimi strategjik urban i, 9
Park lojërash
 Ndërtuar në, 159f
 Modernizmi, 158
 Venecia, Italia, 158
Peizazhi, 174, 179-181
Pekin, Kinë, 35, 70f, 96f, 130f, 160f, 169f,
215f, 217f
 Kalimet, 188f

Pengesat, 187
Pemë, 179-180
Penalosa, Enrique, 221
Për të ecur, 15, 113, 114i
Perandoria Romake, 9
Perceptimi, 33-35, 43, 127
Përdorimi i benzinës, 104f
Përmasa, 162-167
Perth, Australi, 52f, 146f, 211f
Piazza del Campo, Siena, Itali, 38, 139,
160f, 163, 165, 177, 238f
Pikëpamjet, 140-141, 148-149
Pittsburgh, Pennsylvania, 121 f
Planet e TOD. Shihni Planet e
Zhvillimit të Transport të Orientuar
Planet e Zhvillimit të Orientuara të
Transportit (Planet e TOD), 107
Popullsia
 Në vendet në zhvillim, 215, 217
 Historike, 66
 Bota, 214f, 215
Portland, Oregon, 9, 176f
Portofino, Itali, 32, 162-163
 Programet e vendeve dinjitoze,
 225-227
Programi Vélib, 188-189
 Venecia, Itali, 12-13
 Struktura bazë, 65, 66
 Rrjeti i rrugëve kryesore në, 67f
 Nivelet e zhurmave në, 152-153
 Si shesh lojërash, 158
 Transporti publik në, 107
 Rampë përkundrejt shkallë në, 130f
 Konfuzion në, 54f
 Shtrojë në, 143
 Shpejtësia dhe, 45f
 Trafiku, 70f, 71, 95
 Cadra në, 173
 Duke ecur në, 12-13, 21, 115, 235
Projekti i stadiumit, 35, 36f
 Uleset, 37-38
 Çmimet e biletave, 37
Punë i ulur, 111

Q

Qendrat tregtare, 26
 Qëndrueshmëria, ix, 6, 7, 104-109
 Nevojat themelore dhe sociale, 109
 Duke ngarë biçikletën, 105, 191
 Hapësirë qytetare dhe sociale, 109
 Gjallëri dhe aktivitete sociale, 109
 Vend takimi dhe, 28
 Transportit dhe, 7
 Duke ecur dhe, 105
 Qytete mesjetare, 9
 Qyteti: Rizbulimi i Qendrës (Whyte), 177

R

Radburn, New Jersey, 235
 Ramps, 130f, 131
 Regjistrimi i jetës, 209
 Respekt, 58f, 229
 Reykjavik, Islandë, 51f, 147f, 168f
 Riga, Letoni, 243
 Roma, Itali, 42f, 131, 131f, 134-135, 163
 Rotterdam, Holandë, 173

RR

Rrugët
 Braktisja e dritës në, 180
 Komplet, 92f
 Çmimi i bllokimit, 8f, 11
 Kalimet, 19, 124
 Inxhinieri, 131
 Trafiku i integruar, 234
 Rrjeti në Venecia, Itali, 67f
 Në Nju Jork, 242f
 Përparësia e këmbësorëve, 12f, 13, 234f
 Ridizenjim në Kopenhagen, Danimarkë, 242f
 Siguria, 19
 Ndarja, 92f, 234
 Verë, 190f, 224

Llojet, 93, 234

S

Salla, Edward T., 33, 47
 San Francisko, Kaliforni, 8f, 9, 173-174, 177, 182
 San José, Kosta Rika, 106f
 Sandviken, Suedi, 200
 Santiago Atitlán, Guatemala, 56f
 Savannah, Georgia, 199-200
 Sendai, Japoni, f. 132f
 Seul, Kore, 9
 Si të menduarit e transportit të integruar, 185
 Më i ri / më i gjerë, 186-187
 Parking, 105, 185
 Rickshaws, 190-191, 218f
 Siguria, 90f, 185, 189
 Me tre rrota, 186-187
 Siguria, 6, 91-103
 Biçikletë, 90f, 185, 189
 Struktura të qarta dhe, 101
 Dizajne të kateve përdhe, 99
 Strehim dhe, 99
 Dritë dhe, 98
 Shqetësim i zakonshëm dhe, 101
 Prania e të tjerëve dhe, 98-99
 Hapësira publike për përorcim, 28
 Siguri dhe, 97-103
 Shoqëria dhe, 97
 Kufij të butë dhe, 99
 Rrugë, 19
 Territore dhe, 101-103
 Trafiku, 91-95
 Duke ecur dhe, 6
 Singapori, 54f
 Sistemi i ndarjes së transportit me biçikleta
 Në Amsterdam, Holandë, 187
 Në Kopenhagen, Danimarkë, 187
 Në Paris, Francë, 188-189
 Sitte, Camilo, 163
 Skaje, 79, 103, 137]
 Në Bogota, Kolumbi, 86f

Në Cape Town, 86f
 Hapësira e qytetit pa, 137
 Përcaktimi i hapësirës, 75
 Detajet dhe, 78f
 Shembuj, 74f, 136f
 Si zonë shkëmbimi, 75
 Si zonë e përvojës, 76-77
 Dështimi, 88
 Në Frederiksberg, Danimarkë, 100f
 Gjallëri dhe, 74-88
 Funksione të përziera dhe, 78f
 Në Montreal, 86f
 Në New Orleans, 86f
 Strehimi norvegjez, 85f
 Duke përforcuar jetën e qytetit, 88
 Në zonat e banuara, 82
 Ritmi dhe, 78f
 Siguria dhe, 99
 Shkalla dhe, 78f
 Shqisat dhe, 78f, 137
 Normat e kontaktit social dhe, 137
 Si zonë ku qëndron, 75-76
 Jeta në rrugë dhe, 82-85
 Në Sydney, Australi, 86f
 Cilësi, 78f
 Në Tokio, 86f
 Transparenca dhe, 78f
 Në kontekste të ndryshme kulturore, 87
 Në këmbë dhe, 77, 79
 Skarpnäck, Suedi, 200f, 201
 Southworth, Barbara, 225
 St Pölten, Austri, 166f, 180
 Stokholm, Suedi, 41f, 49f, 80f, 81f, 140, 141, 146f, 150f
 Strasburg, Francë, 23f
 Strehim shumëkatësh, 129-130
 Studimet e jetës së qytetit
 Sydney, Australi, 98f, 143f, 243, 244, 245
 Dendësia, 68
 Dritë në, 99
 Ulëse në, 143f
 Kufij të butë në, 86f
 Duke ecur në, 21, 123f, 124

SH

Shanghai, Kinë, 8f
 Shëndeti, 6, 7, 110-115
 Këshilla, 115
 Çiklizmi dhe, 7
 Fëmijët dhe, 111
 Probleme, 7
 Duke kandiduar për, 110f
 Punë të ulur dhe, 111
 Në këmbë dhe, 7, 115
 Sheshet e qytetit
 Duke sinjalizuar qëndrimin, 38
 Fusha sociale e vizionit dhe madhësia e, 38
 Tranzit, 73
 Shikimi, 33-34. Shih gjithashtu shikimin e aktiviteve; Fusha sociale e pamjeve; pamjet
 Shkallë dhe, 52f, 53f
 Shkallë e vogël, 207f
 Ftesa, 207
 Cilësia dhe, 118
 Ngrohtësia dhe, 52f, 53f
 Shkallë, 129
 Angling, 131
 Duke shmangur, 128f
 Komunikimi dhe, 50
 Si pengesë fizike, 129-131
 Kollona në, 128f
 Si pengesë psikologjike, 129-131
 Psikologji, 130-131
 Rampa, 130f, 131
 Si skulptura, 131f
 Shkallë, 162-167
 Më pas, 167
 Arkitekturë dhe, 164
 Teknologji e ndërtimit dhe, 56
 Qyteti, 195, 196
 Klima dhe, 174
 Konfuzioni në Venecia, Itali, 54f
 Koordinimi, 195
 Zhvillim, 196
 Kufijtë dhe, 78f

Eurolille, Lille, Francë dhe, 166f
 I madh, 53f, 56
 Ørestad, Kopenhagen dhe, 166f
 Cilësia e, 163-164
 Shpejt, 164
 Marrëdhëniet dhe makinat, 54f
 St Pölten, Austri dhe, 166f
 Shqisat dhe, 33-46
 Prishje, 54-59, 167
 Zhvendosje në Singapor, 54f
 Planifikimi i zonës, 195
 I ngadalshëm, 164
 Hapësira të vogla në ato më të mëdha, 165
 Shpejtësia dhe, 44f
 Temperatura dhe, 52f, 53f
 Njohuri tradicionale rreth, 55
 Në Vancouver, 203
 Shpejtësi
 Arkitekturë dhe, 44f
 Trafiku i makinave, 70f, 71
 Perceptimi dhe, 43
 Shkallë dhe, 44f
 Trotualet, 122-123
 Në Venecia, Itali, 45f
 Duke ecur, 120
 Era, 171
 Shprehëse, 158-161
 Shqisat. Shih gjithashtu shqisat specifike
 Duke ngarë biçikletat dhe, 43
 Afër, 33
 Shkallë e vogël, 207f+A734:A740
 Kufijtë dhe, 78f, 137
 Duke vrapuar dhe, 43
 Shkallë dhe, 33-46
 Ndërtesa të gjata dhe, 40f
 Duke ecur dhe, 27f, 43
 Shtigjet e biçikletave, 104f, 105, 188f
 Në Bogota, Kolumbi, 222f
 Ngjeshja, 187
 Borë dhe, 188f

T

Teatri, 36
 Temperaturë
 Territoret, 101-103
 Tham, Klas, 200f, 201
 Tibro, Suedi, 200
 Tokio, Japoni, 21, 52f, 86f, 244
 Topografia, 177, 182
 Trafiku i biçikletave
 Ndryshimet e karakterit, 189
 Konvertuar nga trafiku i makinave në New York City, 190
 I rrezikshëm, 190
 Promovimi i, 93
 Përforcimi i, 190
 Zhvillimi urban dhe, 191
 Trafiku i makinave, 3
 Në Amman, Jordani, 214f
 Konkurrenca dhe, 6
 Konvertuar në trafikun e biçikletave në qytetin e Nju Jork-ut, 190
 Në Kopenhagë, Danimarkë, 10f
 Ulja e çmimit, 185
 Rritja, 91
 Ftesa për, 9
 Në Londër, Angli, 8f, 11
 Nivelet e zhurmës dhe, 153
 Prioritet i, 4, 122f
 Riorganizimi, 71
 Në San Francisko, Kaliforni, 8f
 Në Shanghai, Kinë, 8f
 Shpejtësia, 70f, 71
 Në periferi, 71
 Trafiku. Shih gjithashtu trafikun e biçikletave; Trafikun e makinave
 Principet e qetësisë, 5
 Integrimi, 234
 Gjallëri dhe ngadalë, 70f, 71
 Të përziera, 93-94
 Planifikimi, 19, 234-235
 Riorganizimi, 234
 Siguri, 91-95
 Ndarja, 235

Venecia, Italia, 70f, 71f, 95
Transporti publik, 7
Trotuaret, 104f
Në Bogota, Kolumbi, 222f
Kapaciteti, 19
E mbipopulluar, 122
Ndërprerjet, 123-124
Kufijtë, 123
E ngushtë, 122
Shpejtësia, 122-123

U

Uashington DC, 170f
Uleset, 140. Shih edhe mobilm qyteti;
Kafene trotuaresh
Në Aker Brygge, Oslo, 17f
Arena, 37-38
Tërheqëse, 140-141
Në Kopenhagë, 143f, 211f
Dizajn, 142f
Në HafenCity, Hamburg, 143 f
Në Hasselt, Belgjikë, f. 144f
Vendndodhja, 142f
I lëvizshëm, 144-145, 166f
Primare, 141-143, 144
Sekondare, 141-143
Në Stokholm, Suedi, 140, 141
Në Sydney, Australi, 143f
Ndryshim në, 141
Në Venecia, Itali, 143
Koha e pritjes, 141
Urbanizimi, 214f
Urbanizmi i ri, 200
Ushtrime, 112-114, 158-161

V

Vancouver, Kanada, 27f, 203, 203f, 204f
Varfëria, 215
Vauban, Freiburg, Gjermani, 57, 202f
Vdekja dhe jeta e qyteteve të mëdha amerikane (Jacobs), 3, 97
Vend takimi, 3, 19-29, 148-157

Opsione elektronike dhe, 26-27
Perspektiva historike, 25
Konceptet kyçe të, 29
Qëndrueshmëria dhe, 28
Vendbanime, 224f, 225
Vende 100%, 177
Vendeve në zhvillim
Çiklizmi në, 190-191, 217-218
Veçoritë e përbashkëta të, 219
Problemet e strehimit, 215, 217
Aktivitete në natyrë në, 216f, 219
Mbipopullimi, 215, 217
Aktivitete në qëndrim, 135f
Dhaka, Bangladesh, 190-191, 216f, 218f
Vizatimet e perspektivës së arkitektit, 25, 63
Whyte, William H., 123, 143, 177
Workshope të komunitetit, 50-51

U

Yogyakarta, Indonezi, 135f

Z

Zanzibar, Tanzani, 32, 216f
Zvicër, 121f, 133f, 244
Zonat e tranzicionit, 103, 145

ZH

Zhvillimi ndijor, 33

CIP Katalogimi në botim BK Tiranë

Gehl, Jan

Qytete për njerëzit / Jan Gehl ; përkth. e red. shkenc. Etleva

Dobjani, etj. – Tiranë: Pegi, 2017

... f. : me il. ; ... cm.

Tit. origj.: Cities for people

Bibliogr.

ISBN 978-9928-248-04-6

1.Planifikimi i qytetit dhe ligji i zhvillimit 2.Përtëritja
urbane 3.Arkitektura 4.Aspekte sociale

711.4

72 .011